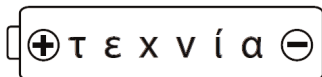

12.08

Η εξέγερση του Δεκέμβρη, το Εμπόρευμα και το Θέμα

συντεχνίαπλην

Θεωρώντας ότι σύγχρονος στόχος της Κυριαρχίας είναι η δόμηση του παγκόσμιου Οικονομικού Ιδιωτεύοντος ανθρώπου μέσα από τα επιτεύγματα μιας θεαματικής διαδικασίας πλασματικών διαχωρισμών, κι ότι οι θεσμοί συγκροτούνται μέσα από αυτή τη διαδικασία γι' αυτόν τον συγκεκριμένο στόχο, επιλέξαμε μια συγκεκριμένη προσέγγιση της αντιθεσμικής δράσης. Το μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στις ανθρώπινες συνειδήσεις και η κατάργηση των διαχωρισμών κάθε είδους (που σημαίνει και κατάργηση των διαμεσολαβητικών μηχανισμών), έχουν μια ανεκτίμητη δυναμική στο να εισάγουν ανατρεπτικά κριτήρια με αναφορά στην καθημερινότητα και να αποδομήσουν και εκτρέψουν συγκεκριμένες κυριαρχικές επιλογές. Επιπλέον, επιλογή μας σ' αυτήν την κατεύθυνση της αντιθεσμικής δράσης είναι η απελευθέρωση όλων των δημιουργικών ικανοτήτων στον αντίποδα της "αστικής τέχνης" -όχι μόνο ως μέσο αλλά και ως σκοπός.

Αξιοποιώντας κάθε μας δυνατότητα για την κατάκτηση της ελευθερίας, απελευθερώνουμε και τις ίδιες μας τις δυνατότητες.

Αυτά γράψαμε το 2002 προσπαθώντας να αποτυπώσουμε την ταυτότητα και τους προσανατολισμούς μας. Σήμερα, στον απόηχο της εξέγερσης του Δεκέμβρη νιώθουμε την ανάγκη για έναν απολογισμό. Να ξαναδούμε τις μέρες εκείνες μέσα από τη δική μας "συγκεκριμένη προσέγγιση της αντιθεσμικής δράσης". Να καταγράψουμε τις εκτιμήσεις μας, να θέσουμε ερωτήσεις, να αποπειραθούμε απαντήσεις, να εκτεθούμε... γιατί πρέπει να γράφουμε εμείς γι' αυτά που εμείς πράττουμε κι όχι άλλοι για μας. Μπορεί η μπροσούρα αυτή να αποτελεί την εισήγηση στο πλαίσιο σχετικών εκδηλώσεων της συλλογικότητάς μας αλλά έχουμε φροντίσει να διατηρεί ταυτόχρονα και την αυταξία της.

Οκτώβρης 2009

αναρχική συλλογικότητα
+τεχνία-

από το Θέαμα των Δεκεμβριανών στα Δεκεμβριανά του Θεάματος

#3

Στις εννέα το βράδυ, έξι δεκέμβρη 2008 -χρόνος- στα εξάρχεια, αθήνα -τόπος- ένα αγόρι δεκαπέντε χρονών δολοφονήθηκε εν ψυχρώ από δύο μπάτσους -γεγονός. Από αυτή τη στιγμή και μετά δεν υπάρχει ούτε χρόνος, ούτε τόπος που καθορίζουν την πραγματικότητα, υπάρχει η πραγματικότητα που καθορίζει τον χρόνο και τον χώρο. Κι αυτή είναι η βάση για την απόπειρα εστίασής μας στο Θέαμα κατά τη διάρκεια της εξέγερσης. Το Θέαμα όχι «ως συμπλήρωμα του πραγματικού κόσμου, ενός πρόσθετου στο-λιδικού του» αλλά ως Τον πραγματικό κόσμο, «ως κοινωνική σχέση διαμεσολαβούμενη από τις εικόνες», που με τη δύναμη της φαινομενικότητας (και φυσικά την εξέλιξη των μηχανών της Εικόνας) αδειάζει το περιεχόμενο των εννοιών, των πραγμάτων, των σχέσεων, των καταστάσεων και των γεγονότων από την αλήθεια τους για να τα νοηματοδοτήσει με τις Κυρίαρχες ερμηνείες, σημασίες κι εν τέλει αυτή η νέα, αλλοτριωμένη μορφή τους να επιστρέφει, να διαχέεται, με τελικό στόχο να εγγραφεί ως Η έννοια, Το πράγμα, Η σχέση, Η κατάσταση, Το γεγονός, Η πραγματικότητα.

Όπως σε κάθε σύγχρονη ιστορική πράξη, έτσι και από τις εννέα το βράδυ εκείνου του Σαββάτου, το Θέαμα (αρχικά μέσω του κύριου μηχανισμού του, των μέσων μαζικής ενημέρωσης) προσπάθησε αρχικά να κινηθεί προς την συγκάλυψη του εγκλήματος και την αποδυνάμωση των αιχηρών χαρακτηριστικών του. Η πρώτη κίνηση ήταν να ενεργοποιηθούν τα κλασσικά στερεότυπα που έχουν εγχαραχθεί στην κοινωνική συνείδηση ώστε να εφαρμοστούν οι δυναμικές τους στην συγκυρία. Τόπος: Εξάρχεια. Το Αβατον που σηματοδοτεί μια ιδιότυπη πολιτική παραβατικότητα με ιστορικό βάθος. Οι σφαίρες λοιπόν είναι φυσικό να μην λεί-

πουν από το «μενού» απλώς αντιστοιχούν στην σπανιότητα των ακρωρειών της σύγχρονης πολιτικής παραβατικότητας. Κλασσική περίπτωση κυριαρχικού στερεότυπου είναι οι σφαίρες των αστυνομικών που όταν πετυχαίνουν το στόχο τους έχουν σίγουρα “εξοστρακιστεί”. Η πρώτη υπονόμηση της κλασσικής συνταγής είναι ο αστυνομικός που δηλώνει αμετανόητος! Ο ένας πόλος στην διαμεσολαβητική διαλεκτική παίρνει την χειρότερη δυνατή τροπή για κάθε προσπάθεια συγκάλυψης του γεγονότος. Ο άλλος πόλος, ο 15χρονος νεκρός μαθητής δεν χωράει με κανέναν τρόπο σε οποιοδήποτε στερεότυπο ικανό για την ανάσχεση της γενικευμένης κοινωνικής συγκινησιακής αντίδρασης. Δεν πρόκειται ούτε για μετανάστη, ούτε για εργάτη, ούτε για “περιθωριακό”... Πρόκειται για ένα παιδί που αναδύεται από τα σκοτάδια της εφηβείας όπως και όσο σπασμωδικά μπορεί και να επιλέγει, τόσο γνώριμα σε όλους, τόσο αθώα ακόμη και για τα πιο στενά στερεότυπα της πιο συντηρητικής παιδαγωγικής πρόσληψης. Οι έφηβοι αναγνωρίζουν στον Αλέξη πολύ περισσότερο τον εαυτό τους απ’ ότι οι ενήλικες στον Κορκονέα. Και οι χειρισμοί, χωρίς τη συνείδηση αρχικά του μεγέθους των αδιεξόδων, περνάνε εκτεθειμένοι στους αυτοσχεδιασμούς.

Τα πρώτα δελτία ειδήσεων ενημέρωναν πως, «σύμφωνα με τις αρχικές πληροφορίες που προέρχονται από την Αστυνομία εναντίον του περιπολικού, με πλήρωμα δύο ειδικούς φρουρούς, επιτέθηκε ομάδα 25-30 ατόμων με πέτρες και ξύλα» και οι οποίοι επειδή «είχαν εγκλωβιστεί από τους νεαρούς, απάντησαν αρχικά με χειροβομβίδα κρότου λάμψης και έπειτα με πυροβολισμό εκφοβισμού. Όπως τονίζουν, η σφαίρα εξοστρακίστηκε και βρήκε το νεαρό στο στομάχι» [1]. Η εξέλιξη όμως των γεγονότων δεν τους επέτρεψε να συνεχίσουν την συνήθη, γνώριμη τακτική διαστρέβλωσης, που επενδύει στην συγκάλυψη με ψευδείς «πληροφορίες» και τελικά στο «θάψιμο» ενός γεγονότος. Το σενάριο περί εκφοβισμού και εξοστρακισμού αναιρούνταν στις απευθείας ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές συνδέσεις από τους αυτόπτες μάρτυρες που εμφανίζονταν ο ένας μετά τον άλλο, αλλά και με τα αυτοσχέδια βίντεο που «έδειχναν», μιλούσαν για την εν ψυχρώ δολοφονία. Εν τούτοις, δεν ήταν το ακλόνητο των «αποδείξεων» για την εν ψυχρώ δολοφονία που πτόησε και ανάγκασε τους χειραγωγικούς μηχανισμούς να «αλλάξουν ρότα πλεύσης» -άλλωστε ποικίλουν τα παραδείγματα κρατικών ή εργοδοτικών δολοφονιών που αν και υπήρχαν αδιάσειστα στοιχεία αποσιωπήθηκαν- αλλά, ο συνδυασμός της ακαριαίας έκφρασης της κοινωνικής οργής -που είχε ήδη εξαπλωθεί στις μεγαλύτερες πόλεις

της Ελλάδας [2]- με την ακηδεμόνευτη παρουσία αδιάσειστων αυτόπτων μαρτύρων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Η εξαναγκασμένη «αλλαγή ρότας» των μέσων μαζικής ενημέρωσης εμφανίστηκε από αργά το βράδυ του Σαββάτου που η πλειονότητα των μικροφώνων, των καμερών και των παρουσιαστών έπαψαν πλέον να αναφέρονται στο σενάριο περί εξοστρακισμού. Σε πλήρη αντιστοιχία και διόλου τυχαία, δεν υπήρξε ούτε μία φορά στις περιγραφές τους η λέξη δολοφονία. Μπορεί να γνώριζαν πολύ καλά ότι «κάτι συμβαίνει» και ότι η επιμονή διαστρέβλωσης ή αιτιολόγησης της δολοφονίας θα επέφερε έναν περαιτέρω ερεθισμό του πλήθους και άρα «αρνητικότερα» αποτελέσματα, όμως μέχρι και τη Δευτέρα το πρωί η κατάσταση δεν ήταν τέτοια ώστε να αναγκάσει, τουλάχιστον, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να αποδεχτούν ότι το σύστημα, η δημοκρατία δολοφονεί, απεναντίας... Από εκείνη τη στιγμή και καθ' όλη τη διάρκεια της εξέγερσης, η υπεράσπιση, όχι πλέον των στόχων του συστήματος αλλά του ίδιου πια του συστήματος, θα ήταν η μόνη και διαρκής πρεμούρα της θεαματικής διαδικασίας σε κάθε της μορφή και απ' όλους τους μηχανισμούς της. Οι μηχανισμοί χρειάζονται χρόνο και, παραδοσιακά, η καταστολή καλύπτει την υστέρησή τους. Η υπεράσπιση βασίστηκε αρχικά, στην φαινομενική θυματοποίηση της δημοκρατίας.

#5

Ετσι, ήδη από την Κυριακή το απόγευμα και αφού είχε ξεσπάσει μια πρωτόγνωρη οργή στις πανελλαδικές πορείες από εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, επιτάχθηκαν όλοι οι θεσμικοί φορείς και αντιπρόσωποι κάθε είδους, για να «αναγνωρίσουν», να «εξαιρέσουν», να «δεσμευτούν» απέναντι στην κοινωνία για το γεγονός αυτό καθαυτό. «*Πρόκειται για μεμονωμένο περιστατικό*» που είναι «*πλήγμα της δημοκρατίας και των θεσμών*»[3] και γι' αυτό «*σύσσωμη η πολιτική ηγεσία εκφράζει τη θλίψη της για το θάνατο του 15χρονου παιδιού που έπεσε νεκρό από τις σφαίρες του ειδικού φρουρού στα Εξάρχεια*» ενώ η υπόσχεση ότι «*θα βρεθούν και θα τιμωρηθούν οι ένοχοι*» ήταν ο σταθερός μεγάλ-τίτλος. Μέθοδος αποκλιμάκωσης της έντασης που για να επιτευχθεί όμως απαιτεί σε παραλληλία την σκηνοθετημένη αντίθεση μεταξύ της «μεγαλόψυχης θεσμικής αναγνώρισης και συγνώμης» με των ζουμαρισμάτων στις «λιτόψυχες» μολότοφ και τους λοστούς με τον ανάλογο σχολιασμό: «*όμως οι κουκουλοφόροι, οι ταραξίες, οι γνωστοί-άγνωστοι, οι αναρχικοί εκμεταλλεύονται αυτό το τραγικό συμβάν για να καταστρέφουν...*».

Ωστόσο, δεν ήταν τυχαίο ότι νωρίς το βράδυ της Κυριακής, ήρθε και η πρώτη θεσμική έκκληση, διά στόματος του υπουργού *ανάπτυξης Σιούφα «αυτή τη στιγμή έχει ιδιαίτερη σημασία η κοινωνία να δείξει ψυχραιμία για να μην φθάσουμε σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις. Είναι ανάγκη να γίνονται σεβαστοί οι νόμοι από όλους»*. Αν μη τι άλλο αυτό ήταν και το πρώτο σημάδι ότι, η συνήθης συνταγή αποκλιμάκωσης της έντασης που δοκιμαζόταν από τους μηχανισμούς του Θεάματος, ενδεχομένως και να μην επιτύχαινε τόσο εύκολα. Χαρακτηριστικός δείκτης για μία τέτοια εκτίμηση ήταν, ότι αν και όλοι μείωναν τα ποσοτικά μεγέθη των συμμετεχόντων στις καταλήψεις, τις πορείες και τις επιθέσεις στα γνώριμα τυποποιημένα νούμερα των 200-300 αναρχικών, ήξεραν πολύ καλά πως η πραγματικότητα διαμορφωνόταν από χιλιάδες ανθρώπων. Ήταν τόσοι πολλοί οι άνθρωποι που συμμετείχαν στην εξέγερση ώστε οι απόπειρες διαστρέβλωσης άφηναν την δυναμική της, ενίσχυαν τις πεπειθήσεις και τα ποιοτικά της χαρακτηριστικά, εξόργιζαν περισσότερο και, τελικά, αντέστρεφαν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Είναι η στιγμή που πρέπει να επιστρατευτούν τα προσχηματικά ιδεολογήματα. Σύγχρονο και τακτικό ιδεολόγημα που συνοδεύει της κοινωνικές εντάσεις είναι η σημασιοδότηση του κουκουλοφόρου. Αναφέρεται σε ανθρώπους στο δρόμο, στις διαδηλώσεις και τις συγκρούσεις που καλύπτουν τα χαρακτηριστικά τους. Μια εξέλιξη που προκύπτει ως ευθεία απόρροια της επιθετικότητας των κατασταλτικών μηχανισμών και των μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου, ως τρόπος να στέκεσαι στο δρόμο χωρίς να συλλαμβάνεσαι εκ των υστέρων από τους -παραδοσιακά χωρίς διακριτικά ή με κουκούλες, ήτοι με καλυμμένα τα χαρακτηριστικά τους- φρουρούς του κράτους. Η αντιστοίχισή τους με δημίους, με συνεργάτες των γερμανών στην κατοχή, με εγκληματίες αποτελούν ευτράπελη επιχειρηματολογία που, ωστόσο, πεισματικά εκπέμπεται διαρκώς από τις μηχανές του Θεάματος. Προσχηματική σημασιοδότηση που «απειλεί» όσες και όσους δεν χωράνε -με τις θεωρήσεις και τις πράξεις τους- στα κυριαρχικά σχέδια και τις προσταγές, τα στερεότυπα και τους ρόλους. Πέραν λοιπόν των αρνητικών χαρακτηριστικών που τους προσδίδει, κυρίως, προσπαθεί να τους αποκλείσει, απονοηματοδοτώντας κάθε φορά τις αντιλήψεις και τις πρακτικές τους και επανοηματοδοτώντας τες με περιεχόμενα εγκληματικής αντικοινωνικότητας -στο προκείμενο με αυτήν της «τυφλής βίας». Στόχος φυσικά, να προκληθεί ένας κοινωνικός αυτοματισμός, που να νομιμοποιήσει μια σειρά χειρισμών, από την κοινωνική συναίνεση στην καταστολή των «κουκουλοφόρων», μέχρι

την επιθετική αυτενέργεια εναντίον τους. Γι' αυτό λοιπόν και δεν ήταν καθόλου πρωτότυπο ή πρωτόγνωρο που τα μέσα μαζικής ενημέρωσης από το Σάββατο το βράδυ, μεταξύ άλλων, παρείχαν αξιοσέβαστο χρόνο και χώρο στην ανάπτυξη αυτού του ιδεολογήματος. Η κατάσταση όμως, ακόμα και σε αυτό το κατά τ' άλλα προνομιακό πεδίο τους, δεν άργησε να ξεφύγει των αυτονόητων δεδομένων τους, με αποκορύφωμα τη Δευτέρα το πρωί, που μαθητές σωρηδόν επιτέθηκαν σε αστυνομικά τμήματα των περιοχών τους. Οι κουκουλωμένοι μαθητές δεν μπορούσαν να χωρέσουν σε τέτοια φτηνά ιδεολογήματα, όπως ούτε και σε άλλα συναφή σενάρια που ήθελαν να «τα ελέγχουν οι κουκουλοφόροι»[4] . Πώς θα μπορούσε λοιπόν κάποιος θεσμός, φορέας, κόμμα, μέσο μαζικής ενημέρωσης, ο οποιοσδήποτε να κατηγορήσει τους χιλιάδες μαθητές ότι είναι φορείς «τυφλής βίας» ή προβοκάτορες και ενεργούμενα πρακτόρων[5] ; Απλούστατα κανείς. Βεβαίως αυτό δεν σηματοδοτούσε την παραίτηση των μηχανισμών του θεάματος σχετικά με την ανάδειξη αυτού του ιδεολογήματος κατά τη διάρκεια της εξέγερσης -που συνέβη κατά κόρον- και τον εμπλουτισμό του μέχρι σήμερα.

#7

Αν όσες και όσοι βρίσκονταν στους δρόμους, τις καταλήψεις και τις επιθέσεις αντιλήφθηκαν, μετά τις επιθέσεις των μαθητών, πως δεν πρόκειται απλώς για ημέρες οργής αλλά εξέγερσης, τότε ήταν και η στιγμή που το κατάλαβε και ολόκληρο το σύστημα. Τα πρωτοσέλιδα της Τρίτης 9 Δεκέμβρη[6] δείχνουν με ξεκάθαρη σαφήνεια το απόλυτο της αμηχανίας που κατέκλυσε τους χειραγωγικούς μηχανισμούς. Τη Δευτέρα δοκιμάστηκαν τα όρια των αντοχών της κυρίαρχης προπαγάνδας. Από τις μαθητικές επιθέσεις σε αστυνομικά τμήματα -την ώρα που το υπουργείο παιδείας σε ρόλο προληπτικής καταστολής, ούτως ώστε να μην έρθουν σε επαφή οι μαθητές και μαθήτριες μεταξύ τους, ανακοίνωνε ότι τα σχολεία θα παραμείνουν την επόμενη ημέρα κλειστά, ως ένδειξη πένθους (!) Από την επίθεση εναντίον των ματ και τηλεοπτικών συνεργείων στα δικαστήρια -την ώρα που περνούσαν από ανακριτή οι μπάτσοι-δολοφόνοι και δήλωναν αμετανόητοι. Από τις απογευματινές πορείες χιλιάδων ανθρώπων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη που κατέστρεφαν βιτρίνες, μαγαζιά, τράπεζες, κυβερνητικά κτίρια και συγκρούονταν με τις δυνάμεις καταστολής, χειροκροτούσαν, γελούσαν και στέκονταν στους δρόμους παρά την χρήση εκατοντάδων χημικών και δακρυγόνων. Από την πρωτοφανή εμφάνιση μεταναστών που συγκρούονταν και λεηλατού-

σαν. Από το καμένο χριστουγεννιάτικο δέντρο -μίζερο εμπορικό φετίχ των ημερών- την ώρα που τα δελτία ειδήσεων πραγματοποιούσαν διάλειμμα θεματολογίας με σκοπό τον επαναπροσανατολισμό του τηλεθεατή/καταναλωτή στο κλίμα των χριστουγέννων. Από τη συνεύρεση, το ίδιο βράδυ, στις κατειλημμένες πανεπιστημιακές σχολές χιλιάδων ανθρώπων την ώρα που συνεδρίαζε έκτακτα η κυβερνητική επιτροπή αφήνοντας να διαρρεύσει ότι μπορεί να τεθεί η χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Η διαχείριση όλων αυτών των γεγονότων, δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει δυνατή, όχι μόνο εξαιτίας του πλήθους και του εύρους των γεγονότων (που ολοφάνερα έπαιξε κι αυτή η παράμετρος το δυναμικό ρόλο της), όσο εξαιτίας της ίδιας της ουσίας των γεγονότων. Γεγονότα-καταστάσεις-σχέσεις που προκαλούσαν άνθρωποι κι όχι στερεοτυπικές κατηγορίες, γεγονότα που διαχέονταν και δεν απομονώνονταν, γεγονότα που συνέβαιναν και δεν κατέληγαν... Μια εκπληκτική αυταξία της εξεγερσιακής κίνησης που καταποντίζει τις ασφυκτικές οριοθετήσεις για τη ζωή και τον άνθρωπο, οριοθετήσεις που πρεσβεύονται και παράγονται μέσα στον θεαματικό κόσμο.

Η εξέγερση είναι γεγονός. Το κυριαρχικό πλέγμα δονήθηκε, μπορεί ελάχιστα από αυτούς να το ξεστόμισαν αλλά με αδιαμφισβήτητο τρόπο όλοι, ανεξαιρέτως, θέλησαν να την ελέγξουν, να την καταστείλουν, να την χειραγωγήσουν, να την αφομοιώσουν και να την εκμεταλλευτούν. Η Θεαματική διαδικασία, όπως ήδη έχει αναφερθεί, μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης και ειδικότερα των ηλεκτρονικών και έντυπων εκδοχών τους, των δελτίων ειδήσεων και ενημερωτικών εκπομπών, είχε εξαρχής τον πρώτο, αντανakλαστικό και κύριο λόγο σ' αυτήν την προσπάθεια εκμετάλλευσης και χειραγώγησης της πραγματικότητας. Εντούτοις, εμφανίζεται μια διαφοροποίηση σ' αυτή την μέχρι τότε μονοπωλιακή σχέση. Από την Τρίτη και μετά ενεργητικό ρόλο έλαβε το σύνολο πια των μορφών και μηχανισμών του Θεάματος κι όχι μόνο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η πρωταρχική έκπληξη μπρος στην πρωτόγνωρη αντίδραση για μία κρατική δολοφονία, έκπληξη που επέφερε σύγχυση και πρόχειρους «χειρισμούς», προφανώς και έπρεπε να ξεπεραστεί οδηγώντας σε μια συνολική αναδιοργάνωση.

Ετσι, η εξεγερσιακή πραγματικότητα προβάλλεται σε όλο το βεληνικές των θεαματικών μηχανών, ξεφεύγει από τα δελτία ειδήσεων και διαχέεται στην «ψυχαγωγία», τη διαφήμιση, τον μετασχηματισμό των στερεότυπων. Η σύγκρουση πρέπει να χάσει τη δραματικότητά της και να γίνει γραφική, εφηβική, διασκεδαστική,

αστεία. Η εξέγερση πρέπει να γίνει μια καρικατούρα. Κίνηση απολύτως ορθολογική, τόσο λόγω της αμείωτης έντασης των συγκρούσεων που παρήγαγαν διαρκώς συμβάντα, όσο και γιατί διεμβολίστηκε το καθεστώς μονοπωλιακής πληροφόρησης από τους ίδιους τους εξεγερμένους. Οι επιλογές των καταλήψεων -που πλήθαιναν μέρα με την μέρα, κατασκευάζοντας θύλακες απελευθερωμένων χώρων στην κυριαρχική χωροταξία - να εκμεταλλευτούν στο έπακρο των δυνατοτήτων τους όλο το εύρος των μέσων αντιπληροφόρησης, το διαδίκτυο[7] με την άμεση ενημέρωση και αποτύπωση θέσεων, απόψεων και τη μετάφραση σε άλλες γλώσσες για την ενημέρωση στο εξωτερικό, τη δημιουργία ραδιοφωνικών σταθμών με έκτακτες εκπομπές και τη δυνατότητα αρχειοθέτησης τους μέσω διαδικτύου, την έκδοση αφισών και εντύπων δρόμου με την οικειοποίηση των τεχνικών μέσων που προσέφεραν τα πανεπιστήμια και που μοιράζονταν σε χιλιάδες αντίτυπα, τις καταλήψεις σε ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, όχι μόνο κατάφεραν να ενημερώνουν και να επικοινωνούν με αμεσότητα αλλά, επί της ουσίας, κατήργησαν στην πράξη την διαμεσολάβηση στη ροή των πληροφοριών. Για πρώτη φορά η εξέγερση δραπετεύει από τους παραμορφωτικούς φακούς των Μέσων Κοινωνικής Χειραγώγησης και μιλάει η ίδια για τον εαυτό της, διατυπώνει τις σαφήνιες και τις ασάφειές της, καταθέτει τις βεβαιότητες και τις ανασφάλειές της, ζωγραφίζει η ίδια το σχήμα της με φόντο την αδιαπραγμάτευτη βούληση για μια ακηδεμόνευτη ζωή. Η εξέγερση αυτή τη φορά δραπετεύσε ακόμη κι από τα σύνορα της επικράτειας κι ενέπνευσε διεθνείς δράσης αλληλεγγύης σε δεκάδες μέρη σε ολόκληρο τον κόσμο. Το βεληνεκές των μηνυμάτων της έθεσε κεντρικούς εθνικούς και διεθνικούς σχεδιασμούς σε περίσκεψη, ενίσχυσε τα δεδομένα της αντίστασης σε διεθνείς μεταβλητές. Κι αν το στοίχημα για τις οθόνες του ελληνικού καπιταλισμού ήταν να μείνει αυτή η εξέγερση βουβή για να μπουν εκ των υστέρων οι υπότιτλοι, οι διεθνείς δράσεις δεν έπρεπε να υπάρχουν καν ως εικόνα.

Στην μάχη της προπαγάνδας, σε όλο το φάσμα της -από τους υπέρμαχους της καταστολής της εξέγερσης μέχρι όλους όσους ήθελαν μια νηφάλια χειραγώγηση- υπήρξε σύγκλιση ανεξαρτήτως ιδεολογικής βάσης. Βασική μεθοδολογία της Θεαματικής διαδικασίας στο προκείμενο είναι η εισαγωγή διακριτών ταυτοτήτων ανάμεσα στους εξεγερμένους ώστε να προωθηθούν ως διαχωρισμοί που θα εξυπηρετούν την ηγεμονική μακιαβελική τακτική του

«διαίρει και βασίλευε». Οι εξεγερμένοι τις μέρες του Δεκέμβρη δεν ακολούθησαν τις συνήθεις εξουσιαστικές αναγωγές της αντιπροσωπευσης, των αιτημάτων και της ανάδειξης ηγετών κι αυτό ήταν άκρως προβληματικό στην όποια προσπάθεια ποδηγέτησης και αφομοίωσης των περιεχομένων της εξέγερσης από την δημοκρατική θυμοσοφία. Οι εύκολες συνταγές δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν. Επρεπε να διασπαστεί η πολυδιάστατη βάση των εξεγερμένων. Οι Μαθητές, δηλαδή τα Παιδιά που είναι φυσικοί φορείς της εφηβικής αθωότητας, οι Συμμαθητές του νεκρού Παιδιού που γίνονται αποδεκτοί μέσα στο πλαίσιο της οργισμένης αυτοδικίας. Οι Διαδηλωτές, δηλαδή οι αυτενεργοί Πολίτες που παρεμβαίνουν στα κοινά, συνομιλητές σε έναν ψευδεπίγραφο διάλογο που αυτόματα αναλαμβάνουν την απαίτηση για συγκρότηση αιτημάτων και θεσμικής έγκλησης, τόσο με την ειρηνική όσο και με την ευπρόσωπη παρουσία τους. Οι μετανάστες, δηλαδή οι άλλες «εθνικές» ταυτότητες, οι «ξένοι» και άρα -κατοχυρωμένα στην κοινωνική συνείδηση μέσω της κυρίαρχης προπαγάνδας- εν δυνάμει «εγκληματίες», *«που βρήκαν την ευκαιρία να μπουκάρουν, να αρπάξουν και να λεηλατήσουν. Οι πλιατσικολόγοι»*. Και φυσικά, οι κουκουλοφόροι, οι επαγγελματίες καταστροφείς, οι εγκάθετοι των μυστικών υπηρεσιών, οι υπάλληλοι ξένων κέντρων αποσταθεροποίησης... Η «ποιοτική» καινοτομία του Δεκέμβρη ήταν ότι η εισαγωγή των διαχωρισμών έφτασε τόσο βαθιά που οι κουκουλοφόροι-καταληψίες έπρεπε να γίνονται αναγνώσιμοι με διακεκριμένα χαρακτηριστικά άλλοι ως συνεπείς εργατιστές, άλλοι ως χαλαροί και άλλοι ως ζοφεροί. Μέσα σε όλα αυτά δεν παραλείφθηκε ποτέ η επιχειρηματολογία του φόβου. Ευθύς εξαρχής με τις απειλές για ανεξέλεγκτες συνέπειες της πολιτικής αστάθειας, με την φαντασιοκοπία της διάχυτης «τυφλής βίας», με ενεργοποίηση της πιο χυδαίας πλευράς του κοινωνικού ενστίκτου της αυτοσυντήρησης επιχειρήθηκε η ενίσχυση της προπαγάνδας που εξυπηρετεί την εποχή του φόβου.

Και καταλήγουμε σε ένα από τα βασικά όπλα της Θεαματικής διαδικασίας που είναι η προσφορά ψευτοδιλημάτων: ή με τα απεχθή ιδιώνυμα (κουκουλοφόροι, πλιατσικολόγοι) με ό,τι σημαίνει αυτή η επιλογή για τα υποκείμενα (καταστολή, ιδεολογική απομόνωση κλπ) ή με τις κυρίαρχες κατακερματισμένες ταυτότητες, όπου η μοναδικότητα επαφίεται στην ασφάλεια των ρόλων, επιβεβαιώνει το ρόλο της ασφάλειας, δικαιώνει τη δειλία και βυθίζει τα μεγάλα ερωτήματα της ζωής στο κυνήγι ενός τυχάρπαστου Τίποτα... Εξάλλου το Θέαμα σε όλους ισότιμα, υπόσχεται... την «ευτυχία».

Στη Θεαματική διαδικασία η υπόσχεση για την «ευτυχία», ικανοποιείται με την κατανάλωση. «Ένας καθρέφτης της Αισθητικής επιβάλλεται στις αισθήσεις μας από ή και σε συσχετισμό με το εμπόρευμα». Το εμπόρευμα, η υλική διάσταση του Θεάματος, ήταν ένα από τα κύρια συστατικά των έκρυθμων ημερών της εξέγερσης, ίσως κι ένας από τους μεγάλους χαμένους. Καθ' όλη τη διάρκεια της εξέγερσης -των επιθέσεων και του πλιάτσικου- το Εμπόρευμα χτυπήθηκε ανελέητα, τουλάχιστον στην θεαματική του ουσία. Οσο κι αν δήμαρχοι, παρουσιαστές, διαφημιστές, διακοσμητές, ιδιοκτήτες καταστημάτων, ορχήστρες και μουσικοί αυτοεπιτάχθηκαν εκείνη την «γιορτινή» περίοδο για να υπενθυμίσουν με τις πράξεις και τα λόγια τους, την ανάγκη, την ύπαρξη μα και την υπόσχεση της χριστουγεννιάτικης, ευτυχισμένης καταναλωτικής ταυτότητας, πάντα σε εξόφθαλμη αντίθεση με τις καρβουνιασμένες, θρυψαλισμένες, λειλατημένες βιτρίνες και καταστήματα, δεν τα κατάφεραν. Οι καλογουαλισμένες βιτρίνες με τις αλαβάστρινες κούκλες και τα παγωμένα τους άδεια βλέμματα, γοητευτικά κελεύσματα για την απόκτηση ενός θησαυρού, έστεκαν πλέον σωριασμένες μπροστά στους περαστικούς με συντετριμμένη κάθε υπόνοια υπόσχεσης. Ενώ, τα εμπορεύματα, λατρευτικά αντικείμενα της σύγχρονης καταναλωτικής θρησκείας αποκαθλώθηκαν και χάθηκαν μαζί με την ευτέλεια της ανταλλακτικής τους αξίας.

Το Εμπόρευμα, η κατανάλωση, η υπόσχεση της «ευτυχίας» απαιτούν χώρο που θα τα «φιλοξενεί», θα τα αναδεικνύει, θα τα αναπαράγει κι αυτός δεν είναι άλλος από το αστικό τοπίο. Η επισφράγιση δε, του πολιτισμού του Θεάματος επιτυγχάνεται με την Χωροταξία [8], την επιστήμη του διαχωρισμένου τοπίου. Το αστικό τοπίο σε ολόκληρη την επικράτεια δονήθηκε από τους ρυθμούς της εξέγερσης. Δεν αγγίχτηκαν όλα τα σημεία των πόλεων (για να μην αναφερθούμε στην ύπαιθρο) με την ίδια ποιτική και ποσοτική ένταση. Η λειτουργική κατάτμηση των αστικών τοπίων για τις ανάγκες της καπιταλιστικής συσσώρευσης συνοδεύεται και από την αντίστοιχη πολεοδομία κοινωνικού ελέγχου και καταστολής. Οι περιοχές που έχουν «χαρακτηριστεί» ως βοηθητικές, ως βιομηχανικές ζώνες, ως ζώνες κατοικιών είναι κι αυτές που πολεοδομικά, αρχιτεκτονικά, κυκλοφοριακά δεν συγκέντρωναν (και δεν συγκεντρώνουν) τα ορατά εχθρικά πεδία για τους εξεγερμένους (κυβερνητικά κτίρια, τράπεζες, πολυκαταστήματα κλπ) και είναι οι ίδιες που έμειναν «εκτός» της ενεργούς διαμόρφωσης

της εξεγερσιακής πραγματικότητας. Υπήρξαν βεβαίως, σημαντικές προσπάθειες σε κάποιες από τις περιοχές, τουλάχιστον της Αθήνας, εκτός του ευρύτερου κέντρου με τη δημιουργία λαϊκών συνελεύσεων μέχρι και καταλήψεων, που αν μη τι άλλο λειτούργησαν ως μια άλλη πρόταση/πείραμα ενάντια στον εγκλωβισμό της θεαματικής αντίληψης/ιδεολογίας για τον Χώρο, ως Χώρο της Εξουσίας έξω από τον συγκεντρωτισμό των συμβολικών της υποδομών. Πρόκειται για τη μεταφορά των συγκρούσεων στα σημεία που εφαρμόζονται οι κυρίαρχες αποφάσεις και επιλογές, στις γειτονιές: εκεί που ενεργοποιείται το προνόμιο των άμεσων κοινωνικών σχέσεων και καταστρέφεται η κυρίαρχη προπαγάνδα με τα συκοφαντικά στερεότυπα καθώς αυτά συγκροτούνται στη βάση της εγκληματοποίησης των εξεγερμένων. Η ύπαρξη πολυήμερων καταλήψεων, οι δράσεις για την ελεύθερη μετακίνηση στα μέσα μαζικής μεταφοράς, οι καταστροφές καμερών παρακολούθησης σε συνδυασμό με τη συνολική δράση των εξεγερμένων, αποτέλεσαν απόπειρες που προκάλεσαν, έστω και περιορισμένα, μια πρωτόγνωρη αίσθηση αποκατάστασης των ανθρωπινων μεγεθών στην πόλη, μια κίνηση για συνάντηση κι όχι για την παραγωγή ή την κατανάλωση εμπορευμάτων, μια κίνηση ενάντια στη γενικευμένη πλήξη.

Είναι γεγονός ότι πίσω από την αναμφισβήτητη θεαματική κυριαρχία της κοινωνικής επιθετικότητας, στη διάρκεια της δεκεμβριανής εξέγερσης ξεδιπλώθηκαν αρκετές απόπειρες ανοικοδόμησης κοινωνικών σχέσεων σε αντιθετική αξιακή βάση από αυτή του κυρίαρχου αστικού πολιτισμού. Πέρα από τις σχέσεις που δοκιμάστηκαν και δεν μπόρεσαν παρά να αναπαράγουν τα όριά τους, στήθηκαν και πολλές σχέσεις κυριολεκτικά στο δρόμο διαμορφώνοντας μια συλλογική υποδομή για σύμπραξη ισότιμη χωρίς αποκλεισμούς, χωρίς πρόκριση αυτονόητων δεξιοτήτων, χωρίς τα συνήθη στεγανά. Αντρες και γυναίκες, «ντόπιοι» και «ξένοι», μαθητές και εργάτες, φοιτητές και άνεργοι, αναρχικοί και ανένταχτοι, «ξενέρωτοι» και «τοξικοί», «καθαροί» και «σεσημασμένοι»... Οι σχέσεις, όμως, που αναπτύσσονται στα οδοφράγματα εξαντλούν τη δυναμική τους στο «νεύρο» και την ένταση, στον απαιτητικό χωρόχρονο της συγκρουσιακής αμεσότητας, στην ψυχογεωγραφία ανάμεσα στην εκτονωτική και τη χειραφετημένη οργή, ανάμεσα στην τακτική και την άτακτη επιθετικότητα. Στον ίδιο χρόνο εξεγερμένοι επέλεξαν τις καταλήψεις κτιρίων τόσο στο κέντρο και την περιφέρεια της μητρόπολης όσο και σε διάφορες άλλες πόλεις της επικράτειας. Πανεπιστημιακές σχολές στις μεγάλες πόλεις με παραδοσιακή θητεία ως εξεγερσιακά προπύρ-

για στρατηγικού χαρακτήρα και διάφορα δημόσια κτίρια στα προάστια αποτέλεσαν βάσεις ανοικοδόμησης σχέσεων για την πολιτική ποιοτικοποίηση της γενικευμένης σύγκρουσης. Κάθε απελευθερωμένος κοινωνικός χώρος αξιοποίησε τα δικά του πλεονεκτήματα και συγκρότησε τα χαρακτηριστικά που εξυπηρέτησαν τις στοχεύσεις των συνελεύσεών του. Λέξεις όπως αυτοοργάνωση και αυτονομία συντάχθηκαν με αυτονόητη δυναμική μέσα στη συλλογική δράση και εντάχθηκαν με σεβασμία επαν-νοηματοδότηση στο πολιτικό λεξιλόγιο, διεμβολίζοντας στην ουσία την παρηκμασμένη διεκπεραιωτική λογική των δημοκρατικών συγκεντρωτισμών. Με αυτόν τον τρόπο, με εξεγερσιακές εστίες που έχουν τη δυνατότητα να προσομοιώνονται σε κάθε χωροχρονική ιδιοτυπία, οι εξεγερμένοι/ες απέκτησαν συλλογικές υποδομές προεκτείνοντας αφενός τον ορίζοντα της σύγκρουσης, διευρύνοντας τις στοχεύσεις και εμπλουτίζοντας τις δράσεις αφετέρου. Οι μικρές κομμούνες διατύπωσαν και πάλι το εξόριστο ιστορικό τους θράσος.

Σημείωσαμε ότι η εξέγερση του Δεκέμβρη πραγματοποιήθηκε από μια πληθώρα κοινωνικών και πολιτικών υποκειμένων που αναγνώρισαν τον εαυτό τους, με φυσικό σχεδόν τρόπο, μέσα σε μια σειρά πρακτικών εναντίωσης, αμφισβήτησης, άρνησης και ρήξης με το καθεστώς. Ολα όσα συνέβησαν μετά την δολοφονία του Γρηγορόπουλου δημιούργησαν ένα πραγματικό υλικό, πολιτικό, ηθικό και ιδεολογικό ενέχυρο έτσι ώστε η ταυτότητα του/της εξεγερμένου/ης να σηματοδοτεί μια αυτόματη συνειδησιακή υποδομή που αποκλείει την θεσμική συνδιαλλαγή με το καθεστώς, την νομιμοποίηση της πολιτικής και κοινωνικής διαμεσολάβησης, τις χειραγωγικές και ποδηγετικές τεχνικές στο πλαίσιο των όποιων συλλογικών διαδικασιών, τους πλαστούς διαχωρισμούς μεταξύ των καταπιεσμένων, την αυτονόητη αναπαραγωγή των εμπορευματικών σχέσεων, την κοινωνική ιεραρχία και τα κυριαρχικά στερεότυπα. Καθώς όμως εξελίσσεται η χεγκελιανή προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία: «η ταυτότητα αποκτιέται στη βάση διαρκών αποκλεισμών», αντιλαμβανόμαστε και στο προκείμενο την συλλογική ταυτότητα υπό διαρκή διαμόρφωση μέσα σε μια εξεγερσιακή συνθήκη που επιταχύνει την σχεσιακή πραγματικότητα ταυτίσεων και αποκλεισμών. Δεν είναι τυχαίο ότι όλα σχεδόν τα συλλογικά εγχειρήματα που διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά την εξέγερση του Δεκέμβρη αντιμετώπισαν τα ίδια διακυβεύματα. Με πρώτο και καλύτερο την αλληλεγγύη

στους διωκόμενους και την άμεση απελευθέρωση όλων των συλληφθέντων της εξέγερσης.

Η κατάληψη της ΓΣΕΕ δρομολογήθηκε από εξεγερμένους εργαζόμενους που έπρεπε μεταξύ άλλων να υπονομεύσουν την μηντιακή μυθοπλασία της απουσίας τους από τα οδοφράγματα. Υπήρξαν και εργαζόμενοι στους δρόμους, εργαζόμενοι που εξοργισμένοι από την ωμή κρατική δολοφονία, την συνδέουν με την καθημερινή ωμότητα των αφεντικών, αρνούνται την συνθήκη της μισθωτής σκλαβιάς και του κομματικού συνδικαλισμού και δηλώνουν μια διακριτή εξεγερτική παρουσία. Τις μέρες των Χριστουγέννων, εξάλλου, η ωμότητα των αφεντικών αφήνει τα ανεξίτηλα σημάδια της στο πρόσωπο της Κωνσταντίνας Κούνεβα. Με σημείο αναφοράς την καινούργια αυτή δολοφονική επίθεση εμπλουτίζονται τα περιεχόμενα των εξεγερμένων. Καταλαμβάνεται ο ΗΣΑΠ ως διαπλεκόμενος ενοικιαστής της Κούνεβα. Η Κωνσταντίνα δεν ήταν μόνη και αυτό ακουγόταν από χιλιάδες στόματα, από απελευθερωμένους χώρους, από πρωτοβάθμια σωματεία εργαζομένων. Τα γεγονότα ρηγματώνουν την ατομική και κοινωνική συνειδησιακή σταθερότητα και ασφάλεια. Η ταυτότητα του εξεγερμένου σε πολλές περιπτώσεις ρευστοποιεί τα υποκείμενα, διεμβολίζει τα περιεχόμενα των καπιταλιστικών ιδιοτήτων και θέτει υπό αμφισβήτηση κάθε αυτονόητη αναπαραγωγή της καθημερινότητάς τους.

Γνωρίζουμε όλοι ότι η παραγωγική διαδικασία στον αναπτυσσόμενο καπιταλισμό έχει εξελιχθεί με σημείο αναφοράς τον τριτογενή τομέα. Βιομηχανίες έχουν αυτοματοποιηθεί πλήρως ή έχουν μεταφερθεί στον τρίτο και τέταρτο κόσμο και ο τομέας των υπηρεσιών έχει διευρύνει τις δομές του κινούμενος στη βάση άυλων χαρακτηριστικών. Η πληροφορία και η δημιουργία στερεότυπων έχουν γίνει αιχμές του καπιταλισμού με την παραγωγική διαδικασία να επενδύει με ιδιαίτερη έμφαση στους δύο αυτούς τομείς. Τις μέρες της εξέγερσης η θεαματική διαδικασία βασίστηκε εν πολλοίς στην διαχείριση της πληροφορίας και την ενεργοποίηση στερεοτυπικών κοινωνικών προσλήψεων. Ας μην θεωρούμε λοιπόν τυχαίο ότι στα δύο αυτά ακριβώς σημεία εντοπίζονται ρηγματώσεις και σ' αυτήν την κατεύθυνση δρομολογούνται καταλήψεις.

Στις 10 ιανουαρίου «*κατάληψη της ΕΣΗΕΑ από πρωτοβουλία έμμισθων, «μπλοκάκηδων», άνεργων, «μαύρων», άμισθων και φοιτητών στο χώρο των ΜΜΕ*» που έχει ως στόχο, μεταξύ άλλων, να «*αποτελέσει ένα κέντρο αντιπληροφόρησης και εστία αγώνα, που πλαισιώνεται από αγωνιζόμενο κόσμο, που δεν συνδέεται αποκλει-*

στικά με τον συγκεκριμένο κλάδο» αλλά και να «βρεθούν, να δράσουν αδιαμεσολάβητα για όλα όσα τόσο καιρό το θέαμα έχει κατακερματίσει». [9]

Στις 28 Ιανουαρίου «μια πρωτοβουλία ανθρώπων των τεχνών (θεωρώντας τέχνη τη ζωή του καθενός) οικειοποιείται ένα χώρο για την Τέχνη της ζωής του καθενός θέτοντας το ζήτημα της αναδημιουργίας της κουλτούρας σε μια νέα βάση» και μιλούν για «εξέγερση και στην τέχνη. Κόντρα σε μια τέχνη-θέαμα που καταναλώνεται από παθητικούς θεατές»[10] καταλαμβάνοντας την εθνική λυρική σκηνή.

Ανεξάρτητα από τους θετικούς ή αρνητικούς απολογισμούς των εν λόγω εγχειρημάτων είναι σαφές ότι με εφελτήριο την εξέγερση, με διακηρύξεις αλληλεγγύης στους διωκόμενους του Δεκέμβρη και την Κούνεβα, τέθηκαν σε έμπρακτη αμφισβήτηση οι δομές και η φιλοσοφία κομβικών χώρων για την εξέλιξη του καπιταλισμού. Στην κατάληψη της ΕΣΗΕΑ διερευνήθηκε οριακά η αναγκαιότητα της «ανεξάρτητης» πληροφόρησης με ταυτόχρονη ακύρωση του διαμεσολαβητικού ρόλου. Στην κατάληψη της Λυρικής Σκηνής διακυβεύτηκε η έννοια της τέχνης ως διαδικασίας παραγωγής έργου, ως διαδικασίας άμεσης ή έμμεσης συσώρευσης κεφαλαίων, ως βαλβίδας κοινωνικής εκτόνωσης, ως αιχμιακής συνιστώσας της κυρίαρχης μαζικής κουλτούρας και των εμπορευματικών σχέσεων, ως παραγωγής κοινωνικών στερεοτύπων. Τα μαθήματα αυτομόρφωσης εισήγαγαν μια εκδοχή ξεπεράσματος της παραδοσιακής σχέσης μαθητή και δασκάλου. Τα «εξεγερμένα μπαλέτα» πέρα από την εκτροπή του συγκεκριμένου εκφραστικού μέσου, του χορού, λειτούργησαν και ως ακύρωση των «θηλυκών» στερεοτύπων, της τρυφεράδας, της «χάρης», της αρμονίας, και ταυτόχρονα ως απόπειρα κοινωνικής επανεγγραφής του τρόπου που ειδικά και περικλείστα χαρακτηριστικά μπορούν να αναχθούν στην ταυτοτική καθολικότητα του εξεγερμένου υποκειμένου.

Μέχρι τις μέρες μας έχουν εκδηλωθεί ήδη πολλές κυριαρχικές κινήσεις διαχείρισης του θεάματος της εξέγερσης. Εχουν εμφανιστεί βιτρίνες καταστημάτων με «ριζοσπαστική» σκηνοθεσία, διαφημίσεις με «επαναστατική» επιθετικότητα, θεατρικές παραστάσεις με «εξεγερμένους» χαρακτήρες, κινηματογραφικές ταινίες με «ανατρεπτικά» διακυβεύματα.

Είναι προφανές ότι στην εξέγερση του δεκέμβρη δεν αποσαθρώθηκε ο πολιτισμός του Θεάματος. Όμως, η εξέγερση του δεκέμβρη ήταν μια ιστορική πράξη που για πρώτη φορά μπορούμε να βεβαιώσουμε, ότι δεν υπήρξε μόνο το Θέαμα των Δεκεμβριανών, αλλά ότι υπήρξαν και λειτούργησαν τα Δεκεμβριανά του Θεάματος. Κι αυτήν την παρακαταθήκη οφείλουμε να την επεξεργαστούμε, να την αναλύσουμε, να την επεκτείνουμε...

[1] Η αναφορά αυτή βρίσκεται στην ηλεκτρονική σελίδα του σκαι. Είναι αξιοσημείωτο πάντως ότι όλα τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και τα δελτία ειδήσεων είχαν ίδιες αναφορές και εκτιμήσεις.

[2] Μόλις μαθεύτηκε η δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου από τους μπάτσους, στην αθήνα, θεσσαλονίκη και πάτρα εκδηλώθηκαν βίαιες συγκρούσεις και καταλήψεις

[3] Την Κυριακή το απόγευμα και αφού είχαν καλεστεί, πραγματοποιηθεί και συγκρουστεί πορείες σε ολόκληρη την Ελλάδα ο πρόεδρος της δημοκρατίας έκανε την παρακάτω δήλωση «...»

[4] τέτοιες αστειές ερμηνείες υπήρξαν από έντυπα τύπου αυριανής και ελληνικού κόσμου αλλά ευνότητα δεν κυριάρχησαν

[5] Μόνιμη θέση μέσα στα χρόνια του κομμουνιστικού κόμματος (ΚΚΕ)

[6] «απόλυτο κραχ πολιτικής, αξιών και δημοκρατίας» (χρηματιστήριο) «Ντόμινο Βίας» (βήμα), «Ακυβέρνητη Χώρα στο έλεος των κουκουλοφόρων» (νέα), «Φλόγες σε κενό εξουσίας» (καθημερινή), «Εκρηξη Οργής-Ντροπής» (λόγος), «ΧΑΟΣ» (νίκη), «στο έλεος της αναρχίας» (ε.τ.), «πυρ και μανία» (αγγελιοφόρος), «νύχτα τρόμου» (απογευματινή, αδέσμευτος τύπος), «οι πιτσιρικάδες διέλυσαν το κράτος» (αυριανή), «έκρηξη οργής εναντίον πολιτικών και εισαγγελέων» (ελεύθερος), «ακυβέρνητη πολιτεία» (ελευθεροτυπία), «ηφαίστειο» (χώρα), «ολοκαύτωμα» (βραδυνή), «έκρυθμη η κατάσταση, παρέλυσε η αγορά» (ημερησία), «παρέλυσε η οικονομική ζωή» (κέρδος)

[7] Πιο συγκεκριμένα τις πλατφόρμες τύπου Blogspot. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις 18 μέρες λειτουργίας του μπλογκ της κατάληψης της ΑΣΟΕ οι επισκέψεις έφτασαν τις 80.000.

[8] Στην έννοια της χωροταξίας συμπεριλαμβάνονται η πολεοδομία, η αρχιτεκτονική, η κυκλοφορία.

[9] Από την πρώτη ανακοίνωση της κατάληψης της ΕΣΗΕΑ.

[10] Από την ανακοίνωση της κατάληψης της Λυρικής

Από τη Louis Vuitton στη Louise Michel

[ή αλλιώς

**Από την επίθεση στα εμπορεύματα
στην επίθεση στο Εμπόρευμα]**

#19

Το δεύτερο μέρος της εισήγησής μας επιθυμεί να προσεγγίσει έναν από τους πλέον διαδεδομένους τρόπους δράσης των εξεγερμένων του Δεκεμβρίου, ο οποίος βρέθηκε –καθόλου τυχαία κατά τη γνώμη μας - στο κέντρο της κριτικής, κυρίως από τους εχθρούς αλλά κατά ένα μέρος και από τους "φίλους" της εξέγερσης: **Την επίθεση στις βιτρίνες.**

Προσπαθώντας να ερμηνεύσουμε αυτόν τον τρόπο δράσης, είναι αδύνατον να εστιάσουμε με επιτυχία στις υποκειμενικές ή διυποκειμενικές επιθυμίες και στοχεύσεις κάθε εξεγερμένου και εξεγερμένης ακόμη και αν επιχειρήσουμε την ομαδοποίηση των υποκειμένων αυτών με κοινωνικούς, φυλετικούς ή ταξικούς όρους. Να ανακαλύψουμε δηλαδή **γιατί** επιτέθηκαν στις βιτρίνες οι φοιτητές/οι μαθητές/οι προλετάριοι/ οι μετανάστες/ οι μετανάστες χωρίς χαρτιά/ οι αναρχικοί/ οι χουλιγκάνοι/ οι ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας. Πέρα από την «επιστημολογική» ένδοια (ακόμα δηλαδή κι αν επιθυμούσαμε να γίνουμε επιστημονικο-

φανείς) της μεθόδου της παράθεσης προσωπικών βιωμάτων ως επιχειρημάτων, δύσκολα μπορούμε να ξεφύγουμε από την αίγλη των «μεγάλων αφηγήσεων» του Δεκέμβρη: Οι ιστορίες και οι εικόνες που έφτασαν από κάθε σημείο της Ελλάδας ήταν συναρπαστικές, σίγουρα όμως πολλές από αυτές ήταν εξαιρετικά αποσπασματικές και ενδεχομένως να μην ανταποκρίνονταν καν στην πραγματικότητα. Το ίδιο ισχύει σε έναν βαθμό και για τις βιωμένες δικές μας εμπειρίες, δεν βλέπουμε άλλωστε ποιο θα ήταν το νόημα της εξαγωγής ενός συμπεράσματος που θα αξίωνε γενικευσιμότητα μέσα από τις ξεχωριστές στιγμές που έζησε η καθεμία και ο καθένας από μας στην Εξέγερση (σημείωση: το κεφαλαίο «Ε» χρησιμοποιείται εδώ όχι τόσο ως περιγραφή μεγέθους και μεγαλείου – που ενδεχομένως το δικαιούται – αλλά ως προσδιορισμός της συγκεκριμένης εξέγερσης του Δεκέμβρη του 2008).

Ούτε βέβαια θα είχε κανένα νόημα να προσπαθήσει κανείς να αναζητήσει την πραγματική εικόνα του τι συνέβη, στην «αντικειμενικοποιημένη» καταγραφή των επεισοδίων, των καταστροφών και των λεηλασιών από τους διαφόρων ειδών διαμεσολαβητές της εικόνας του Δεκέμβρη: Ανακοινώσεις του υπουργείου ανάπτυξης, εκθέσεις της αστυνομίας, καταγραφές ζημιών που κατέθεσαν οι εμπορικοί σύλλογοι, στατιστικά για την μείωση του τζίρου στη χριστουγεννιάτικη αγορά και δεν συμμαζεύεται. Κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε άλλωστε με αναγόρευση της προπαγάνδας των αντιπάλων της Εξέγερσης σε έγκυρο αναλυτικό εργαλείο της κοινωνικής πραγματικότητας.

20#

Αυτό λοιπόν που επιθυμούμε εδώ, και που πιστεύουμε ότι μας αναλογεί είναι η απόπειρα καταγραφής και ερμηνείας της επίθεσης της Εξέγερσης στα εμπορεύματα και ο εντοπισμός μιας ενδεχόμενης τάσης των εξεγερμένων να στραφούν **καθολικά** ενάντια στο Εμπόρευμα και να καταλύσουν τις εμπορευματικές σχέσεις. Μιας τάσης που είδαμε και νιώσαμε να ξεδιπλώνεται γύρω μας και μέσα μας τις μέρες του Δεκέμβρη. Μιας τάσης που πιστεύουμε πως μπορεί να ανοίξει νέα περάσματα προς νέες εξεγέρσεις, ως τη μόνη απάντηση στην απόλυτα ορατή πλέον κρίση του καπιταλιστικού συστήματος.

3 μικρά βήματα

για την παρατήρηση της κίνησης των εξεγερμένων σε πραγματικό χρόνο

1ο Βήμα

Στην απόπειρα λοιπόν να μελετήσουμε την κίνηση ενάντια στις βιτρίνες, προφανώς και δεν θα σταθούμε σε προσεγγίσεις που είδαν την κατάλυση της νομιμότητας ως το κλειδί για την ερμηνεία της συμπεριφοράς των εξεγερμένων. Μια τέτοια πρωτόλεια ανάλυση -η οποία όμως βρήκε ανταπόκριση σε καλοθελητές από ένα ευρύτατο πολιτικό φάσμα, από το ΛΑΟΣ έως το ΚΚΕ- λέει πάνω κάτω ότι η Εξέγερση επιδόθηκε σε καταστροφές διότι **είχε τη δυνατότητα να το κάνει** (ανάλυση βάθους ανάλογου με τα "Τσακάλια" και τις συναφείς ταινίες του Δαλιανίδη) αφού η νομιμότητα καταλύθηκε και τη θέση της ευταξίας κατέλαβαν τα ζωώδη ένστικτα των αγροίκων που νόμισαν ότι απελευθερώθηκαν από την καταπίεση που τους ασκεί η κοινωνική οργάνωση.[1]

#21

Αποχαιρετώντας βιαστικά αυτή τη φαιδρή ερμηνεία, ας την αντικρούσουμε αντλώντας ένα απλούστατο επιχείρημα από το οπλοστάσιο του εχθρού: Σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει η ίδια η αστυνομία για την εγκληματικότητα το 2008[2], τα ναρκωτικά, οι ληστείες, οι κλοπές τροχοφόρων, και οι παραχαράξεις αποτελούν το 1/3 περίπου του συνόλου των αδικημάτων που διαπράχθηκαν στην επικράτεια. Ακόμη όμως και στους πιο ελεεινούς των δημοσιογράφων που ούρλιαζαν για την κατάλυση της νομιμότητας και την έλλειψη αστυνόμευσης στους δρόμους των πόλεων, δεν πέρασε από το μυαλό να συκοφαντήσουν την εξέγερση μιλώντας για αύξηση **συνολικά** της εγκληματικότητας και για αύξηση π.χ. του εμπορίου ναρκωτικών... Το μήνυμα της εξέγερσης ήταν εξαιρετικά σαφές και βέβαια **αδύνατον** να διαστρεβλωθεί προς αυτή την κατεύθυνση:

Ησυχάστε. Δεν έχετε τίποτα να χάσετε, παρά μόνο την ιδιοκτησία σας!

2ο Βήμα

Αντιθέτως, μία σοβαρή, αλλά όχι πλήρης, απάντηση για τις επιθέσεις στις βιτρίνες, περνάει μέσα από την οπτική που βλέπει την εξέγερση ως κίνηση στον άξονα της γενικευμένης άρνησης του καπιταλιστικού κόσμου. Και πράγματι, η έννοια αυτού του κόσμου λαμβάνει μία συγκεκριμένη υλικότητα μέσα στα αστικά κέντρα και προφανώς αυτός ο «καπιταλιστικός κόσμος που μας περιβάλλει» είναι κάτι πολύ περισσότερο από τις βιτρίνες των καταστημάτων. Ωστόσο η εξέγερση ξεδιπλώνεται πρωτίστως στο δρόμο, **εκεί** αποκτά τη δυνατότητα να υπάρξει ως τέτοια και **εκεί** αντιπαρά τίθεται. Στο αστικό λοιπόν τοπίο, ο «περιβάλλον κόσμος» με την έννοια της αμεσότητας της πρόσβασης στην καθημερινή ζωή (άρα και τη δυνατότητα «πρόσβασης» των εξεγερμένων σε αυτόν), εύκολα μπορεί να θεωρηθεί ως ένας επίπεδος κόσμος, ένας κόσμος «ισογείου» (και δεν είναι βέβαια καθόλου τυχαίο ότι το ισόγειο αυτό έχει καταληφθεί σχεδόν αποκλειστικά από εμπορεύματα).

Ετσι λοιπόν θα μπορούσαμε να πούμε ότι η επίθεση στα εμπορεύματα είναι μία εν πολλοίς αυτοματοποιημένη και άμεση άρνηση του υπάρχοντος και άρα αποτελεί απλώς **μία αντιπαράθεση πρώτης γραμμής** της εξέγερσης με τον καπιταλιστικό κόσμο.

22#

3ο Βήμα

Αυτή όμως η ερμηνεία θα άφηνε ανεξήγητη την σχεδόν ενιαία επιλογή των εξεγερμένων να επιτεθούν στις πολυεθνικές και τα μεγάλα εμπορικά καταστήματα αφήνοντας ανέπαφα τα ψιλικατζίδικα και τα αρτοποιεία.

Και σ' αυτό ακριβώς το σημείο θα μπορούσε κανείς να εντοπίσει στην επίθεση στις βιτρίνες κάποιο διαφορετικό «σκεπτικό». Μέσα στην κίνηση αυτή μπορεί κατά τη γνώμη μας να ανιχνευθεί μια διάθεση σύγκρουσης με κάτι **καθολικότερο** από τα ίδια τα εμπορεύματα: **Μια διάθεση σύγκρουσης με την εμπορευματική σχέση στο σύνολό της.**

Η σημαντικότητα αυτής της ιδιαιτερότητας προκύπτει και από την εξέχουσα θέση που έλαβε η εξαίρεση του μικρομάγαζου στον επι-

κοινωνιακό σχεδιασμό της Κυριαρχίας. Τις μέρες της Εξέγερσης και τις μέρες που ακολούθησαν δύο ήταν τα επικοινωνιακά δόρατα της μαύρης παραπληροφόρησης των ΜΜΕ: Οι εκατοντάδες αναφορές στις χαμένες –και μάλιστα σε καιρό κρίσης- θέσεις εργασίας και η διαρκής προβολή του δράματος κάποιων ελάχιστων μικροϊδιοκτητών που καταστράφηκαν οι περιουσίες τους[3], μαζί με όλο το συνοδευτικό θείο δράμα: Ο ολοφυρόμενος αρτοποιός, ο προσωπικός του μόχθος, οι οικονομίες μιας ζωής.

[Και πώς θα μπορούσε να είναι διαφορετικά; Φανταστείτε το φαιδρό μιας παρουσίασης του Κου Χόντου στην οποία ο μεγαλοκαρχαρία θα προσπαθούσε να συγκινήσει το τηλεοπτικό κοινό με το δράμα της καταστροφής της τεράστιας περιουσίας του.]

Πριν προχωρήσουμε θα πρέπει να κάνουμε τρεις πολύ σημαντικές επισημάνσεις:

#23

α. Στο αληθινό πεδίο της πολυσχιδούς κοινωνικής ζωής, τα πράγματα δεν είναι άσπρα ή μαύρα, και η γραμμή που χωρίζει την ΕΒΓΑ της γειτονιάς από τα Η&Μ δεν είναι πάντοτε ευδιάκριτη. Επίσης, το γεγονός ότι σε ένα κατάστημα αγοράζονται και πωλούνται προϊόντα όπως και το ότι κάλλιστα μπορεί ένας μικρομαγαζάτορας να είναι (και συνήθως είναι) εξίσου σιχαμένο αφεντικό και εκμεταλλευτής του ιδρώτα των άλλων, δεν είναι κάτι που καθιστά αυτομάτως το μαγαζάκι του «κέντρο προώθησης και αναπαραγωγής» του πολιτισμού του Εμπορεύματος.

β. Από την άλλη μεριά, η διάκριση σε «μικρομάγαζα» και «μεγαλομάγαζα», εύκολα μπορεί να λάβει το χαρακτήρα ενός αφηρημένου «σεβασμού» της μικροϊδιοκτησίας, συσκοτίζοντας όμως βασικές πλευρές της λειτουργίας του Εμπορεύματος: Είναι αλήθεια ότι αν προσπαθήσει κανείς να προσεγγίσει τη διαφορά μικρού και μεγάλου μαγαζιού, ΜΟΝΟ μέσα από το πρίσμα της οικονομικής σφαίρας, μπορεί να φτάσει στο συμπέρασμα ότι πρόκειται καθαρά για ζήτημα μεγέθους. Ετσι λοιπόν η επιλογή «επίθεση στα πολυκαταστήματα όχι στα ψιλικατζίδικα» θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως υπαναχώρηση από το καθολικό αίτημα κατάργησης της ατομικής ιδιοκτησίας, υποχώρηση παρόμοια με

τις γενικόλογες καταγγελίες εναντίον των πολυεθνικών σε σχέση με το εξαγνισμένο ντόπιο μικροκεφάλαιο (και επίσης παρόμοια με τη γνωστή παραπλανητική διάκριση σε μικρά/καλά και μεγάλα/κακά αφεντικά). Ωστόσο μία προσεκτικότερη ματιά στη λειτουργία της βιτρίνας μέσα στην εμπορευματική διαδικασία, δείχνει ότι ανάμεσα στις «μικρές» (για να το πούμε σχηματικά) και τις «μεγάλες βιτρίνες», δεν υπάρχει μόνο διαφορά μεγέθους αλλά και διαφορά έντασης, η οποία αποδεικνύεται καθοριστική.

Η «μίζερη και σκοτεινή» βιτρίνα του μαγαζιού που λανσάρει «μόδα για παχουλές» στα στενά των κεντρικών εμπορικών αρτηριών, γλύτωσε από το μένος των εξεγερμένων, όχι επειδή αυτοί ενσωμάτωσαν κάποιο σεβασμό για τη μικροϊδιοκτησία. Γλύτωσε επειδή απλούστατα «προτιμήθηκε» η γειτονική της εντυπωσιακή, φωτεινή και χλιδάτη βιτρίνα, η οποία αναπαράγει κραυγαλέα τον αποκλεισμό από το μαγικό κόσμο του Εμπορεύματος. Η «προκλητικότητα» μιας βιτρίνας δεν εμπεριέχει βέβαια όρους ηθικούς αλλά απλώς και μόνο υπογραμμίζει την κομβική αναπαραγωγική λειτουργία της βιτρίνας αυτής στην εμπορευματική σχέση.

24#

γ. Ωστόσο δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι καταστροφές έλαβαν χώρα ΚΑΙ σε μικρομάγαζα αλλά ΚΑΙ σε στόχους που εμείς θα τους θεωρούσαμε προβληματικούς ή τουλάχιστον θα τους χαρακτηρίζαμε ως “άδικα σπαταλημένη ενέργεια”. Η ερμηνεία στις επιθέσεις αυτές (η οποία μας στέλνει πιο κοντά στο 2ο βήμα, στην καθολική επίθεση στο υπάρχον) μπορεί να είναι δύσκολη για εμάς καθώς **υπάρχουν σχέσεις εκμετάλλευσης και καταπίεσης τις οποίες εμείς δεν μπορούμε καν να αντιληφθούμε**. Στη βάση αυτής της σχέσης υπάρχουν υποκείμενα σε συνολικά πολύ χειρότερη θέση από εμάς που ενδεχομένως να βιώνουν ένα είδος απόλυτου κοινωνικού αποκλεισμού. Για παράδειγμα, η καταστροφή ενός αρτοποιείου, μιας στάσης λεωφορείου ή ενός καρτοτηλεφώνου, μπορεί για έναν εξεγερμένο ή μια εξεγερμένη που δουλεύει οκτώ ώρες την ημέρα ως *courier*, μετακινείται μέσα στην πόλη με το μηχανάκι της και καλύπτει τις επικοινωνιακές της ανάγκες με το κινητό της, να φαντάζει «άδικα σπαταλημένη ενέργεια». Αλλά για έναν μετανάστη που πουλάει την εργατική του δύναμη για ψίχουλα, στοιβάζεται 3 ώρες κάθε μέρα στα λεωφορεία για να μετακινηθεί από και προς τη δουλειά του και δαπανά ένα μεγάλο μέρος του μισθού του για

τηλεφωνική επικοινωνία με τους ανθρώπους του στη χώρα του, αυτές οι καταστροφές μπορεί να αποτελούν μια άγρια γιορτή, μια σημαντική στιγμή απελευθέρωσης μέσα στην Εξέγερση. Με βάση αυτό το σκεπτικό, ενδεχομένως να πρέπει να επανεξετάσουμε την οπτική μας για τις καταστροφές στα μικρομάγαζα, ώστε να πάψουν να αποτελούν πλέον “παράπλευρες απώλειες”, ενοχικές στιγμές και επικοινωνιακές τρύπες στην ανάλυση και την προπαγάνδα μας. Αντιθέτως θα πρέπει να ειπωθούν ως το αποτέλεσμα μιας πιο βαθιάς σχέσης ανάμεσα σε πραγματικά αλλά δυσθεώρητα υποκείμενα, μια σχέση που μπορεί να εκτυλίσσεται δίπλα μας αλλά και πολύ μακριά μας ταυτόχρονα.

Με βάση όλα τα προηγούμενα δεδομένα, και αν νιώθουμε κάπως πιο ασφαλείς για να προχωρήσουμε στην εξαγωγή κάποιων πρώτων συμπερασμάτων, ας προσπαθήσουμε να τοποθετήσουμε την Εξέγερση μέσα στην ιστορική συνέχεια των κοινωνικών αγώνων και να δώσουμε μια στοιχειώδη απάντηση στο εξής ερώτημα: “Όλες οι εξεγέρσεις κινούνται με τον ίδιο τρόπο;”

#25

Η απάντηση σε γενικές γραμμές είναι πως ναι, οι εξεγέρσεις - τουλάχιστον αυτές που έλαβαν χώρα στα αστικά κέντρα μετά το β' μισό του 20ου αιώνα- κινούνται κατά κύριο λόγο με δύο τρόπους: **Επιτίθενται στα σημεία συγκέντρωσης της εξουσίας** (συγκέντρωσης πραγματικής ή συμβολικής, όπως αστυνομικά τμήματα, υπουργεία κλπ) **και στα σημεία συμπύκνωσης της καπιταλιστικής σχέσης** (επίσης πραγματικά ή συμβολικά, τράπεζες και εμπορικά καταστήματα)

Κι αν η επίθεση στις τράπεζες ως σημείων συμπύκνωσης της καπιταλιστικής σχέσης είναι προφανής, εξίσου προφανής θα έπρεπε να είναι και η επίθεση στα εμπορικά καταστήματα:

Το Εμπόρευμα στο σημερινό κόσμο ενσαρκώνει την πιο ολοκληρωτική μορφή κατάφασης της παντοκρατορίας του καπιταλισμού (και της κοινωνικής αδικίας που αυτός υποχρεωτικά αναπαράγει), πολύ πιο δραστική από οποιαδήποτε μορφή κοινωνικού ελέγχου. Ακόμη και η ωμή αστυνομική βία ως υλοποίηση της κρατικής επιβολής, απαιτεί συνήθως την ύπαρξη

κάποιας στοιχειωδώς αποκλίνουσας συμπεριφοράς πάνω στην οποία θα επέμβει. Αντιθέτως οι εμπορευματικές σχέσεις είναι έτσι κι αλλιώς παρούσες, ενσωματώνονται αυτόματα στην κοινωνική μας ύπαρξη και την καθορίζουν στο μέγιστο βαθμό. Το Εμπόρευμα εμφανίζεται και εισβάλλει διαρκώς και παντού, στο δρόμο, στην τηλεόραση, στις συζητήσεις, στα όνειρα και δεν χρειάζεται να κάνει τίποτε για να κυριαρχήσει, αρκεί και μόνο το γεγονός ότι είναι απόλυτα ικανό **να προσελκύσει και να πείσει**.

Και το κυριότερο: Το Εμπόρευμα μέσα στην καπιταλιστική οικονομία, από αντικείμενο **λαμβάνει θέση υποκειμένου**, μετατρέπεται σε αυθύπαρκτη οντότητα και διαμεσολαβεί τις ανθρώπινες σχέσεις. Στον κόσμο της πραγματοποίησης, ο χώρος των δρώντων υποκειμένων καταλαμβάνεται από διαρκώς κινούμενα και ανταλλασσόμενα εμπορεύματα. Τα εμπορεύματα αυτά, ως παράγωγα της ανθρώπινης εργασίας, δεν συνεχούν απλώς την οικονομική δραστηριότητα, αλλά αποκτούν μέσα σε αυτήν και την αίγλη “μαγικών” αντικειμένων (για την ακρίβεια, σε αυτή την μετουσίωση των εμπορευμάτων σε υποκείμενα συνίσταται σύμφωνα με τον Μαρξ ο φетиχισμός του Εμπορεύματος και “το μυστηριώδες της εμπορευματικής μορφής”[4]).

26#

Και ίσως αυτή τους η ιδιότητα είναι που τα τοποθετεί σε μία ανώτερη προστατευτική σφαίρα. Από τις άναρθρες αντιδραστικές κραυγές των οπαδών της τάξης που έβλεπαν στο σπάσιμο των καταστημάτων το τέλος του κόσμου, έως τις παραληρηματικές αναλύσεις της ΟΑΚΚΕ που είδε στην καταστροφή των εμπορευμάτων τον χαμένο ενσωματωμένο μόχθο της εργατικής τάξης, τα εμπορεύματα και η κυκλοφορία τους αναγορεύονται σε υπέρτατα αγαθά. Και πάνω σ αυτό ακριβώς το σημείο επιχειρείται ένα νέο γράψιμο της ιστορίας: Οι εξεγέρσεις του παρελθόντος μετατρέπονται σε “καλές” και “κακές”. Καλές είναι οι πολιτικές εξεγέρσεις, αυτές που δεν κατέστρεψαν τις περιουσίες των βιοπαλαιστών, αυτές που διατύπωσαν μεταρρυθμιστικά αιτήματα, και όχι οι εξεγέρσεις των βανδάλων που αφανίζουν ό,τι βρουν στο πέρασμά τους. Ο Μάης του '68 και το Πολυτεχνείο του '73 βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή της επικοινωνιακής αθλιότητας που πολέμουσε το Δεκέμβρη ως “απολιτίκ” ξέσπασμα των μανιασμένων χούλιγκανς, μια αθλιότητα που βρήκε απήχηση ακόμη και στο χώρο της “ριζοσπαστικής” αριστεράς.

Δεν χρειάζονται ιδιαίτερα αντεπιχειρήματα για να καταδειχθεί η γελοιότητα αυτής της “φιλειρηνικής” αναβάπτισης των καταξωμένων ιστορικά εξεγέρσεων. Δυο τρία άρθρα από εφημερίδες της αντίστοιχης εποχής αρκούν για να διαψεύσουν τα πάντα.

Μιλώντας όμως για την ιερότητα των εμπορευμάτων δεν μπορούμε να μη μιλήσουμε και για την περίφημη αντίδραση τόσο των εχθρών αλλά και μεγάλης –στην περίπτωση αυτή– μερίδας των φίλων και των συμμετεχόντων στην Εξέγερση γύρω από το πλιάτσικο, τη λεηλασία δηλαδή των εμπορευμάτων με σκοπό την ιδιοποίησή τους από τους εξεγερμένους.

Είναι προφανές ότι και στις περιπτώσεις αυτές (όπως ακριβώς περιγράψαμε και παραπάνω για τις επιθέσεις στις βιτρίνες συνολικά) δεν υπήρχε μία ενιαία συμπεριφορά των εξεγερμένων. Από τις «κινηματικές απαλλοτριώσεις» για τον εξοπλισμό ανταγωνιστικών εγχειρημάτων, έως τα καβατζώματα πανάκριβων ρολογιών και κοσμημάτων, υπήρξε μία τεράστια γκάμα συμπεριφορών και στάσεων των εξεγερμένων απέναντι στην ιδιοποίηση. Κατά τη γνώμη μας, το πλιάτσικο αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή αμφισβήτησης του εμπορεύματος, εξίσου δραστική με την καταστροφή αλλά ενδεχομένως και αντιφατική καθώς εξασφαλίζει μεν την ακύρωση της διαδικασίας της ανταλλαγής αλλά δεν αγνίζει απαραίτητα το βαθύτερο πυρήνα της εμπορευματικής σχέσης. Το πλιάτσικο βέβαια μέσα στην Εξέγερση απέκτησε ένα εντελώς διαφορετικό νόημα, χάνοντας την ηθική απαξία που η ίδια η λέξη κουβαλά, ως σκύλευση, ως επίθεση στα υπάρχοντα του νικημένου, του αβοήθητου, και έγινε το πανηγύρι των αδικημένων. Ίσως να είναι αλήθεια ότι αριθμητικά τουλάχιστον ένα μέρος των πλιατσικολόγων ήταν «μη συνειδητά» πολιτικά υποκείμενα [με όλη τη σχετικότητα που μπορεί να περιέχει αυτός ο όρος] ωστόσο δεν θα μπορούμε στη λογική της **ηθικής του εμπορεύματος. Η αναπαραγωγή του επικοινωνιακού διπόλου που εντέχνως έστησε η εξουσία, τη διάκριση δηλαδή ανάμεσα σε αγνούς εξεγερμένους και τιποτένιους πλιατσικολόγους, μας βρίσκει κάθετα αντίθετους.** Ωστόσο, καθώς δεν διαφεύγει της προσοχής μας ότι μέσα στο πλιάτσικο μπορεί να συνεχίζεται η λογική των εμπορευματικών σχέσεων (όπως π.χ. η ανικανότητα απομάκρυνσης από την αίγλη των επω-

νύμων προϊόντων) θα θέλαμε η ίδια λογική που διέπει τις αξιώσεις μας για τη σχέση των υποκειμένων με τα εμπορεύματα, να συνεχίσει να υπάρχει, είτε αυτά αποκτούνται από εργασία είτε από απαλλοτρίωση.

Η επίθεση στην παραγωγή.

Είναι γεγονός ότι η εξέγερση του Δεκέμβρη περιορίστηκε κυρίως στο μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Αυτό έγινε τόσο με την καταστροφή των εμπορικών κέντρων όσο και με το ίδιο το μπλοκάρισμα των δρόμων και το κλείσιμο των καταστημάτων, στερώντας δηλαδή στα εμπορεύματα τα κανάλια διανομής τους. Ωστόσο είναι γεγονός πως η ίδια η παραγωγή καθ' εαυτή έμεινε στο μεγαλύτερο τμήμα της ανέπαφη. Αυτό συνέβη τόσο σε υλικό επίπεδο (π.χ. δεν έγιναν συντονισμένες επιθέσεις σε εργοστάσια και κέντρα παραγωγής), όσο και στην παραγωγή του σχετικού πολιτικού λόγου γύρω από τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να γενικευτεί το σαμποτάζ στην παραγωγή.

Και είναι γεγονός ότι μία σχετική “αδυναμία” της Εξέγερσης θα μπορούσε να εντοπιστεί στο ότι δεν κατάφερε επαρκώς να συναντηθεί με την εργασία. Ανάλογο είναι και το κομμάτι τις κριτικής που παρατηρεί ότι πολλά από τα εξεγερμένα υποκείμενα δεν προχώρησαν σε μια κάθετη ρήξη με την καθημερινότητα αλλά συνέχιζαν κατά τη διάρκεια της Εξέγερσης να πηγαίνουν στις δουλειές τους, διαταράσσοντας δηλαδή την «φυσιολογική ζωή τους» μόνο κατά ένα μέρος. Και είναι επίσης αλήθεια ότι σε αντίθεση με άλλες εξεγέρσεις όπως π.χ. με το γαλλικό Μάη, η κήρυξη μιας γενικής απεργίας όχι απλώς δεν κατέστη εφικτή αλλά ούτε και φαινόταν να προκρίνεται ως κεντρικό εργαλείο αγώνα. [Είναι όμως και ένα μεγάλο ερώτημα αν αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει πράγματι επιδίωξη των -κατακερματισμένων ως προς το εργασιακό τους καθεστώς- εξεγερμένων του Δεκέμβρη, και μέσα σε μια εξέγερση όπου η έλλειψη αιτημάτων μεταρρυθμιστικού τύπου ήταν πρωτοφανής]

28#

Ας κάνουμε όμως και στο σημείο αυτό δύο επισημάνσεις (για να μην αυτομαστιγνώνμαστε μόνο):

Η πρώτη επισημάνση αφορά τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο στις δυτικές οικονομίες οργανώνεται η παραγωγή, στις οικονομίες δη-

λαδή όπου ο δευτερογενής τομέας έχει συρρικνωθεί σε σημαν-
τικότατο βαθμό [και μάλιστα σε περιπτώσεις όπως αυτή του ελ-
ληνικού παραδείγματος, ο δευτερογενής τομέας είναι σχεδόν
ανύπαρκτος]. Το μεγαλύτερο λουπόν τμήμα της παραγωγής έχει
μεταναστεύσει στον τρίτο κόσμο, σε χώρες-παραδείσους πρώ-
των υλών, με καθεστώς ασύδοτης εκμετάλλευσης της εργατικής
δύναμης και εξασφάλισης ευελιξίας των επενδύσεων. Έτσι στον
εξελιγμένο/μετασχηματισμένο καπιταλισμό του πρώτου κόσμου
δεν έχει μείνει παρά η διευθέτηση της κυκλοφορίας αυτών που
παράγονται αλλού καθώς και η παροχή υπηρεσιών. Επομένως,
το μπλοκάρισμα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και το στα-
μάτημα των υπηρεσιών θα μπορούσε να ειδωθεί ουσιαστικά ως
μπλοκάρισμα περίπου του συνόλου της παραγωγικής διαδικα-
σίας.

#29

Η δεύτερη επισήμανση αφορά τα τρία εγχειρήματα του Δεκέμ-
βρη και του απόηχού του όπως αναφέρθηκαν στο πρώτο μέρος
τη εισήγησης: Πρόκειται για τις καταλήψεις της ΓΣΕΕ, της Λυρικής
Σκηνής και της ΕΣΗΕΑ. Μέσα σε αυτά τα εγχειρήματα εκφρά-
στηκε η αμφισβήτηση **της ίδιας της παραγωγής** έστω και απο-
σπασματικά αλλά πάντως με σαφή τρόπο. Και ήταν οι ίδιοι οι
εργαζόμενοι και οι εργαζόμενες στις καταλήψεις αυτές, που προ-
σπάθησαν να θέσουν τους όρους ανατροπής του ρόλου τους
μέσα στην παραγωγική διαδικασία, παλεύοντας ταυτόχρονα με
την κάθε επιμέρους ταυτότητα και λειτουργώντας συλλογικά
μέσα από την ταυτότητα του εξεγερμένου και της εξεγερμένης.

Και τέλος θα πρέπει να αναφέρουμε ως χαρακτηριστική περι-
πτωση σύνδεσης με την εργασία, το κίνημα αλληλεγγύης στην
Κωνσταντίνα Κούνεβα, που εκδηλώθηκε αμέσως μετά το Δεκέμ-
βρη. Χωρίς αυτό να αποτελεί απαραίτητα ένα μεταδεκεμβριανό
επίτευγμα, ωστόσο είναι σίγουρο ότι οι συγκρούσεις που προ-
ηγήθηκαν, το έντονο αγωνιστικό κλίμα και το γενικό κύμα αμφι-
σβήτησης που έφερε η Εξέγερση, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στον
τρόπο και την ένταση με την οποία αναδείχθηκε δημόσια το ζή-
τημα της δολοφονικής απόπειρας εναντίον της Κωνσταντίνας και
εκφράστηκε έμπρακτα η υποστήριξη στις καθαρίστριες του Σω-
ματείου της ΠΕΚΟΠ.

[1] δύο άρθρα, εντελώς ενδεικτικά, το πρώτο από τη "μη σοβαρή" express και το δεύτερο από τη "σοβαρότατη" Καθημερινή:

http://www.express.gr/news/ellada/107952oz_20081209107952.php3

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_columns_2_14/12/2008_296002

[2] <http://www.astynomia.gr/images/stories/NEW/hellas.pdf>

[3] Τα σχετικά άρθρα στο Διαδίκτυο είναι εκατοντάδες. Παραθέτουμε το link σε άρθρο - ξεσπάθωμα του Γ.Βότση στην Ελευθεροτυπία, όπου τσουβαλιάζει με ένα θαυμάσιο ασύνδετο σχήμα τις καταστροφές της περιουσίας των βιοπαλαιστών με την τρομοκρατία, τις δολοφονίες και τις επιθέσεις στα δημόσια κτήρια (σε μια ξεκαρδιστική προσπάθεια διάκρισης της επαναστατικής από τη φασιστική βία)

http://archive.enet.gr/online/online_fpage_text/dt=23.02.2009,id=71054532

[4] "Το μυστηριώδες της εμπορευματικής μορφής συνίσταται λοιπόν απλούστατα στο ότι αντανακλά στους ανθρώπους τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της δουλειάς τους σαν υλικά χαρακτηριστικά των προϊόντων της εργασίας, σαν φυσικές κοινωνικές ιδιότητες αυτών των πραγμάτων, και γι αυτό η κοινωνική σχέση των παραγωγών με τη συνολική εργασία φαίνεται σ'αυτούς σαν μια κοινωνική σχέση αντικειμένων που υπάρχει έξω απ' αυτούς" (Κ.Μαρξ, "Το Κεφάλαιο", Τόμος 1, Βιβλίο 1, Μέρος 1, Κεφ. 1).

30#

ρακτῆρων.
 ἐπίλογος ὁ (κ. καὶ δ.), τὸ τελευταῖον μέ-
 ρος λόγου ἢ διδασίου. II (μτφ.) ἀποτέλεσμα
 προηγηθέντων ἄλλων τινῶν γεγονότων. Ἐπιθ.
 ἐ π ι λ ο γ ι κ ὸ ς —ή —όν (δ. —ό), ἀνα-
 φερόμενος ἢ ἀνήκων εἰς τὸν ἐπίλογον ἢ τὴν ἐ-
 πιλογήν. Ἐπίρρ. —ὦ ς (κ.).

Επίλογος στην μπροσούρα δεν υπάρχει.
 Προφανώς, ούτε και στην εξέγερση του Δεκέμβρη.

#31

Για επικοινωνία με την +τεχνία-:
syntexniaplhn@disobey.net

www.disobey.net/syntexniaplhn

